

Věc C-630/21

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora**

Datum doručení:

13. října 2021

Předkládající soud:

Oberlandesgericht Stuttgart (Německo)

Datum předkládacího rozhodnutí:

12. října 2021

Žalobce a navrhovatel v odvolacím řízení:

O. K.

Žalovaná a odpůrkyně v odvolacím řízení:

Mercedes-Benz Bank AG

Předmět původního řízení

Směrnice 2008/48 – Smlouva o spotřebitelském úvěru – Právo na odstoupení od smlouvy - Lhůta pro odstoupení od smlouvy – Konec – Úplné splnění smlouvy – Nároky spotřebitele – Nárok na vydání užitků

Předmět a právní základ předběžné otázky

Výklad unijního práva, článek 267 SFEU

Předběžné otázky

- a) Musí být článek 14 směrnice 2008/48 vykládán v tom smyslu, že spotřebitel již nemá právo na odstoupení od smlouvy, jestliže obě smluvní strany smlouvu o úvěru zcela splnily?
- b) V případě záporné odpovědi na otázku a):

Brání článek 14 směrnice 2008/48 takovému ustanovení vnitrostátního práva členského státu, které vede k tomu, že spotřebitel již nemůže uplatit právo odstoupení od smlouvy, jestliže obě smluvní strany smlouvu o úvěru zcela splnily?

c) V případě záporné odpovědi na otázku a) a kladné odpovědi na otázku b):

Brání čl. 14 odst. 3 směrnice 2008/48 takovému ustanovení vnitrostátního práva členského státu, podle nějž spotřebitel, který účinně uplatnil své právo na odstoupení od smlouvy vyplývající z čl. 14 odst. 1 směrnice 2008/48, má vůči poskytovateli úvěru nárok na vydání užitků, které poskytovatel úvěru získal z plateb učiněných spotřebitelem ve prospěch poskytovatele úvěru do odstoupení od smlouvy?

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS, zejména články 14 a 22

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES ze dne 23. září 2002 o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku a o změně směrnice Rady 90/619/EHS a směrnic 97/7/ES a 98/27/ES, zejména článek 6

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, zejména články 9 a 10

Směrnice Rady 85/577/EHS ze dne 20. prosince 1985 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

Bürgerliches Gesetzbuch (občanský zákoník, dále jen „BGB“) ve znění oznámení ze dne 2. ledna 2002 (BGBl. I s. 42, 2909; 2003 I s. 738), který byl naposledy pozměněn článkem 1 zákona ze dne 10. srpna 2021 (BGBl. I s. 3515), zejména § 242, § 346, § 357, § 492 a § 495

Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch (uvozující zákon k občanskému zákoníku) ve znění oznámení ze dne 21. září 1994 (BGBl. I s. 2494; 1997 I s. 1061), který byl naposledy změněn článkem 2 zákona ze dne 10. srpna 2021 (BGBl. I s. 3515), zejména čl. 247 § 3 a § 6

Stručný popis skutkového stavu a řízení

- 1 Společnost Mercedes-Benz Bank AG poskytla O. K. jako spotřebiteli smlouvou ze dne 16. června 2012 úvěr na financování nákupu motorového vozidla. Sazba úroku z prodlení platná v době uzavření smlouvy nebyla ve smlouvě uvedena.
- 2 O.K. splatil úvěr v souladu se smlouvou. Společnost Mercedes-Benz Bank AG na to v květnu 2015 uvolnila příslušné jistiny. Tím byla úvěrová smlouvě zcela splněna.
- 3 Dopisem ze dne 25. září 2018 O. K. od úvěrové smlouvy odstoupil.
- 4 Společnost Mercedes-Benz Bank AG toto odstoupení nepřijala. Na to O. K. podal žalobu k Landgericht Stuttgart (Zemský soud ve Stuttgartu). Požaduje, aby mu byly vráceny zaplacené částky. Krom toho má společnost Mercedes-Benz Bank AG zaplatit užítky, které získala z těchto částek, úroky ve výši 5 procentních bodů nad příslušnou základní úrokovou sazbou.
- 5 Landgericht Stuttgart (Zemský soud ve Stuttgartu) tuto žalobu zamítl. Upozorňuje na skutečnost, že úvěrová smlouva byla zcela splněna a od té doby uplynuly již více než tři roky. O. K. se proto podle zásady dobré víry (§ 242 BGB) již nemůže dovolávat práva na odstoupení od smlouvy.
- 6 Proti rozsudku Landgericht Stuttgart (Zemský soud ve Stuttgartu) podal O. K. odvolání k předkládajícímu soudu.

Hlavní argumenty účastníků původního řízení

- 7 O. K. má za to, že od smlouvy neodstoupil opožděně, protože lhůta pro něj vůbec nezačala plynout. Neobdržel veškeré informace, které podle unijního práva (čl. 14 odst. 1 písm. b) směrnice 2008/48 ve spojení s jejím čl. 10 odst. 2) a příslušných vnitrostátních právních předpisů obdržet měl.

Stručný popis odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

K otázce a)

- 8 Směrnice 2008/48 výslovně neupravuje zda, a pokud ano, kdy zaniká právo na odstoupení od smlouvy podle článku 14 směrnice.
- 9 Z pohledu předkládající soudu svědčí mnohé pro to, že právo na odstoupení od smlouvy již neexistuje poté, co obě smluvní strany smlouvu o úvěru zcela splnily:
 - bod 34 odůvodnění směrnice 2008/48 (viz stanovisko generálního advokáta G. Hogana ve věcech C-33/20, C-155/20 a C-187/20, Volkswagen Bank a další, EU:C:2021:629, bod 107)

- účel informačních povinností podle článku 10 směrnice 2008/48 (viz stanovisko generálního advokáta G. Hogana ve věcech C-33/20, C-155/20 a C-187/20, Volkswagen Bank a další, EU:C:2021:629, bod 108)
 - judikatura Soudního dvora ke směrnici 85/577 (rozsudek ze dne 10. dubna 2008, Hamilton, C-412/06, EU:C:2008:215, body 41 a násl.)
 - čl. 6 odst. 2 písm. c) směrnice 2002/65 (viz rozsudek Soudního dvora ze dne 11. září 2019, Romano, C-143/18, EU:C:2019:701, bod 39).
 - Uplatnění práva na odstoupení od smlouvy podle čl. 14 odst. 1 směrnice 2008/48 není časově omezeno (rozsudek Soudního dvora ze dne 9. září 2021, Volkswagen Bank a další, C-33/20, C-155/20 a C-187/20, EU:C:2021:736, bod 117). Právo bez jakéhokoli omezení by ovšem podle všeho bylo v právních řádech členských států bezprecedentní.
 - S ohledem na cíl zajištění vysoké úrovně ochrany spotřebitelů by právo bez jakéhokoli omezení mohlo být rovněž nepřiměřené (viz obdobně rozsudek Soudního dvora ze dne 9. listopadu 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, bod 72).
- 10 Proti zániku práva na odstoupení od smlouvy po úplném splnění smlouvy by mohlo hovořit to, že časově neomezené právo na odstoupení od smlouvy má mít rovněž odrazující účinek a sloužit jako sankce (rozsudek Soudního dvora ze dne 9. září 2021, Volkswagen Bank a další, C-33/20, C-155/20 a C-187/20, EU:C:2021:736, bod 124 a násl.).
- 11 Předkládající soud má ovšem za to, že toto hledisko je z následujících důvodů méně závažné:
- Sankční a odrazující povaha práva na odstoupení od smlouvy není ve směrnici 2008/48 výslovně zdůrazněna (viz bod 34 Odůvodnění směrnice, jenž jako cíl uvádí sblížení postupů pro výkon práva na odstoupení od smlouvy v podobných oblastech).
 - Směrnice 2011/83, v níž unijní normotvůrce stanoví, že lhůta pro odstoupení od smlouvy končí uplynutím určité doby (čl. 9 odst. 2) a to i v případě opomenutí informací o právu odstoupit od smlouvy (článek 10)
 - Po úplném splnění smlouvy již není možné smysluplně doplnit informace o právech a povinnostech vyplývajících ze smlouvy.
 - Potrestání podle zásady právního státu platné v unijním právu předpokládá, že osoba povinná měla možnost chovat se v souladu s právem. Ustanovení čl. 10 odst. 2 směrnice 2008/48 jsou ovšem na mnoha místech nepřesná a jsou formulována otevřeně. Výklady, jak je podal německý zákonodárce a Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr), ve vícero případech neobstály při přezkumu Soudním dvorem (viz rozsudky Soudního dvora ze dne 9. září 2021,

Volkswagen Bank a další, C-33/20, C-155/20 a C-187/20, EU:C:2021:736, a ze dne 26. března 2020, Kreissparkasse Saarlouis, C-66/19, EU:C:2020:242, bod 49).

K otázce b)

- 12 Jestliže od uzavření úvěrové smlouvy uplynula určitá doba a smlouva byla zcela splněna, může být dovolávání se spotřebitele jeho práva na odstoupení od smlouvy podle čl. 14 odst. 1 směrnice 2008/48 podle vnitrostátního práva v konkrétním případě v rozporu se zásadou dobré víry (judikatura nejvyššího vnitrostátního soudu). Podle § 242 BGB je totiž dlužník povinen provést plnění tak, jak to požaduje zásada dobré víry s přihlédnutím k obecným zvyklostem.
- 13 Je sporné, zda čl. 14 odst. 1 směrnice 2008/48 brání tomuto výkladu vnitrostátního práva.
- 14 Podle předkládajícího soudu svědčí důvody uvedené výše v bodech 9 a 11 proti tomu, zejména:
 - Judikatura Soudního dvora ke směrnici 85/577 (rozsudek ze dne 10. dubna 2008, Hamilton, C-412/06, EU:C:2008:215, body 41 a násl.)
 - Směrnice 2011/83, v níž unijní normotvůrce stanoví, že lhůta pro odstoupení od smlouvy končí uplynutím určité doby (čl. 9 odst. 2) a to i v případě opomenutí informací o právu odstoupit od smlouvy (článek 10)

K otázce c)

- 15 Směrnice 2008/48 v čl. 14 odst. 3 ani na jiném místě neupravuje, jaké nároky má spotřebitel po účinném odstoupení od smlouvy.

- 16 Podle vnitrostátního práva spotřebitel po účinném odstoupení od smlouvy za určitých podmínek má nárok nejen na vrácení svých plateb (úroky a splátky), nýbrž rovněž nárok na vydání užitků, které poskytoval úvěru získal z jeho plateb; je-li poskytovatelem úvěru banka, má se za to, že takovéto užitky získal, a sice ve výši úroků z prodlení, které mohl požadovat (judikatura nejvyššího vnitrostátního soudu). V projednávané věci je to pět procentních bodů nad příslušnou základní úrokovou sazbou.
- 17 Podle judikatury Soudního dvora členské státy, pokud jde o smlouvy, které spadají do působnosti směrnice 2008/48, nemohou uložit smluvním stranám povinnosti neupravené touto směrnicí, obsahuje-li uvedená směrnice harmonizovaná ustanovení v oblasti, které se týkají této povinnosti (rozsudek ze dne 9. září 2021, Volkswagen Bank a další, C-33/20, C-155/20 a C-187/20, EU:C:2021:736, body 107 a násl.)
- 18 Článek 14 odst. 3 směrnice 2008/48 obsahuje ustanovení o právních účincích účinného odstoupení od smlouvy. Upraveny jsou ovšem pouze nároky poskytovatele úvěru.
- 19 Není proto jisté, zda směrnice 2008/48 obsahuje harmonizovaná ustanovení pro celou oblast právních účinků účinného odstoupení od smlouvy - s tím důsledkem, že členské státy nesmějí ve svém vnitrostátním právu zachovávat ani zavádět ustanovení odchylná od ustanovení této směrnice (čl. 22 odst. 1 směrnice 2008/48) nebo pouze pro oblast nároků poskytovatele úvěru. Pro posledně uvedené svědčí cíl vytvoření skutečného vnitřního trhu (viz body 7 a 9 odůvodnění směrnice 2008/48).
- 20 V případě, že směrnice 2008/48 přesto obsahuje harmonizovaná ustanovení pouze pro oblast nároků poskytovatele úvěru, mohlo by přicházet do úvahy, že členské státy stanoví nároky spotřebitele nestanovené v čl. 14 odst. 3 směrnice jako sankce podle článku 23 směrnice. Je-li od úvěrové smlouvy odstoupeno po době delší než 14 dnů, zpravidla by totiž mohlo být důvodem porušení informační povinnosti.
- 21 Podle čl. 23 druhé věty směrnice 2008/48 ovšem musí být takové sankce přiměřené. Je-li úvěrová smlouva již zcela splněna, mohlo by to být zásadně vyloučeno (viz bod 9 výše). Při přiznání nároku na vydání užitků popsanych v bodě 16 výše by totiž mělo odstoupení od úvěrové smlouvy po jejím úplném splnění pro spotřebitele stejný účinek, jako by každou svou platbou učinil peněžní investici úročenou pěti procentními body nad příslušnou základní úrokovou sazbou, a s odstoupením od smlouvy by mohl vyčkávat libovolně dlouhou dobu.
- 22 Bod 35 odůvodnění směrnice 2008/48, podle něž nemají být touto směrnicí dotčeny žádné právní předpisy členských států týkající se vrácení zboží nebo jakýchkoliv souvisejících otázek, by v projednávané věci mohl být nerelevantní, protože nárok na vydání užitků je úpravou přímo navazující na odstoupení od úvěrové smlouvy.